

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 9/10 08 om det nordiske samarbejde 2007-2008.

(Redegørelse nr. R 2).

Ministeren for nordisk samarbejde (Bertel Haarder):

Igen i 2007-2008 stod det nordiske globaliseringsinitiativ centralt i det nordiske samarbejde. Det kursskifte, som blev indledt på Nordisk Råds session i 2006 i København, blev i 2007 og 2008 yderligere konkretiseret.

På statsministrenes sommermøde i 18.-19. juni 2007 i Punkaharju i Finland besluttede de nordiske statsministre i opfølgning af sessionen i 2006 en ny dagsorden for det nordiske samarbejde. Denne dagsorden er af samarbejdsministrene sammen med de forskellige fagministre blevet konkretiseret i en række projekter til implementering i 2008 og yderligere en række projekter til iværksættelse fra 2009 og frem. Samtidig blev der i budgettet for 2008 afsat 60 mio. kr. til konkrete globaliseringsinitiativer, der understøtter globaliseringsprocessen. Der er afsat et tilsvarende beløb i budgetforslaget for 2009.

Gennemførelsen af det nordiske globaliseringsinitiativ fordrer, at Ministerrådene og Nordisk Råd arbejder tæt sammen – både nationalt og indenfor det nordiske samarbejde. Efter regeringens opfattelse har samarbejdet med Nordisk Råds danske delegation været særdeles godt – både under den nuværende og under den tidligere konstituering. Det gode samarbejde har været centralt for, at Danmark har kunnet være førende i det nordiske globaliseringsarbejde.

Det nordiske samarbejde favner bredt, og dets mange resultater berører i det daglige mange nordiske borgere og virksomheder. Dette års redegørelse handler derfor også om de mange samarbejdsområder, der nyder godt af det nordiske budget på ca. 880 mio. kr.

Som ønsket under redegørelsesdebatten i 2007 er redegørelsen i år forkortet betragteligt, hvorfor ikke alle facetter af det nordiske samarbejde behandles lige indgående.

I. TVÆRGÅENDE EMNER

a. Sveriges formandskab for Nordisk Ministerråd 2008

Programmet for Nordisk Ministerråds svenske formandskab – 'Kraftsamling' – viderefører den nordiske globaliseringsindsats. Målet er at styrke Nordens samlede konkurrencedygtighed i en globaliseret verden ved at skærpe og fokusere det nordiske samarbejde. Dette skal ske ved at fokusere på nordisk merværdi og ved at prioritere fire områder:

Det svenske formandskab har som målsætning at styrke de nordiske landes *konkurrenceevne* i en verden med stadig hårdere international konkurrence. Herunder skal det nordiske samarbejde i globaliseringsspørgsmål uddybes, og Norden skal profileres som region. Grænsehindringer skal bekæmpes og fokus rettes mod større kvalitet i uddannelserne, ligesom der skal sættes på anvendt forskning.

Nordens gode muligheder for at være foregangsregion i *klimaspørgsmål* skal udnyttes. Der skal fokuseres på fælles nordiske initiativer og forberedelse til støtte for forhandlingerne om en fremtidig klimaaftale op til klimakonferencen i København i december 2009, hvor Danmark er vært og hvor Sverige samtidig har EU-formandskabet. Nordisk samarbejde for at fremme klimatiltag i udviklingslande og vækstøkonomier skal støttes.

Det svenske formandskab ønsker at satse på *kreativitet*. Derfor skal iværksætterier og kreative forskningsmiljøer og erhvervsliv opmuntres og støttes. Fremme af børns og unges kreativitet er en vigtig opgave for skolen, og nordisk erfaringsudveksling på området er derfor vigtigt.

Formandskabet vil tillige sikre, at *koordineringen* med relevante regionale aktører, såsom EU, Barentsrådet, Arktisk Råd og Østersørådet, udvikles, og den indbyrdes ansvarsfordeling tydeliggøres. Nordisk Ministerråds rolle i et fornyet Østersøsamarbejde skal belyses. I 2008 skal nye retningslinjer for samarbejdet med Nordvestrusland og de baltiske lande fastlægges.

Endelig vil formandskabet videreføre de aktiviteter, som tidligere formandskaber har påbegyndt, herunder reform- og moderniseringsprocessen indenfor det nordiske samarbejde.

b. Den nordiske globaliseringsindsats

Den fælles nordiske globaliseringsindsats har til formål at ruste Norden bedre til at håndtere globaliseringens udfordringer og muligheder. Indsatsen bygger på nordiske styrkepositioner som veludviklede uddannelsessystemer, ekspertise og forskning, evnen til at udnytte informationsteknologi og kreativitet på innovationsområdet.

Den blev indledt på Nordisk Råds session i København i 2006. Efterfølgende har de nordiske statsministre på deres møde i Punkaharju i Finland i juni 2007 truffet beslutning om en fælles nordisk tilgang til globaliseringen, der ikke mindst er præget af danske ideer. I forbindelse med Nordisk Råds session i Oslo den 29. oktober til 1. november 2007 blev en række konkrete tiltag lanceret. De er efterfølgende blevet iværksat i løbet af 2008. Globaliseringsprocessen blev bekræftet af de nordiske statsministre ved deres sommermøde 15.-16. juni 2008.

1. *Nordisk topforskning*: Initiativet fokuserer på to områder 1) Klima, energi og miljø og 2) sundhed og velfærd. Der er udarbejdet et ambitiøst programforslag, der lægger op til et betydeligt topforskningssamarbejde mellem de nordiske lande indenfor klima, energi og miljø, med indledende fokus på klimarelevante problemstillinger, innovation og løsningsmodeller, samt en kraftig kobling til erhvervslivet. Projektet ventes samlet set at koste 5 mia. kr. – ca. halvdelen skal rejses fra eksterne kilder, mens den anden halvdel findes ved at trække på eksisterende ressourcer.
2. *Innovationsrepræsentationer i Asien*: Arbejdsgruppen og referencegruppen for innovationsrepræsentationer i Asien har afsluttet sit arbejde og er gået videre ad to spor: 1) Åben-innovation inspireret af globale virksomheders model for innovation. 2) Projektmodel, der giver nordiske repræsentationer i Asien mulighed for at gennemføre fælles projekter. Ministerrådet for Erhverv, Energi- og Regionalpolitik ventes at tage stilling til arbejdsgruppens rapport i september.
3. *Ny nordisk innovationspris*: Ifølge pressemeddelelsen fra statsministrenes sommermøde i 2007 skal der udarbejdes et forslag til Nordisk Råd om en nordisk innovationspris. Prisen uddeles for indsatser indenfor følgende temaområder: energi, miljø og klima, sundhed samt innovation af serviceydelser og innovationsprocesser.
4. *Fælles nordisk Energiexpo*: Der arbejdes ad to spor: En webportal – et Nordisk Udstillingsvindue – hvor nordiske kompetencer på områderne fornybar energi og energieffektivitet kan synliggøres, samt 'Nordic Climate Solution', der er en kombination af udstillings- og conferenceaktiviteter, som afholdes over to dage i hhv. november 2008 og 2009. Der er tegnet sponsoraftaler med bl.a. SAS, DONG Energy, Volvo og Vattenfall.
5. *Verdensudstillingen i Shanghai 2010*: Hensigten er at gennemføre fælles nordiske aktiviteter i samarbejde med de nordiske landes nationale pavilloner. Der gennemføres som et første skridt en undersøgelse af kineseres kendskab og holdning til de nordiske lande.
6. *Globaliseringsforum*: Første globaliseringsforum blev afholdt under det svenske formandskab i Riksgränsen den 8.-9. april 2008. Statsministeren og samarbejdsministeren

- deltog. Initiativet gentages i 2009 under islandsk formandskab.
7. *Nordisk engagement som indspil til de internationale klimaforhandlinger:* Der er nedsat en nordisk COP15-gruppe bestående af repræsentanter for de nordiske ministerier, der har ansvar for klimapolitik. Arbejdsgruppen vil på baggrund af en rapport udarbejdet af den tidligere norske klimaforhandler, Harald Dovland, iværksætte en række initiativer som indspil til klimaforhandlingerne. Der er bl.a. arrangeret en international workshop om klimatilpasning samt et studie af klimapåvirkning af arealanvendelse. Endelig er der givet tilsagn om støtte til projekter som – ifm. klimakonferencen i København – synliggør klimaændringernes effekt i Arktis.
  8. *Fjernelse af grænsehindre i Norden:* Der er nedsat et grænsehindringsforum, der skal identificere og forankre fjernelse af grænsehindre på højt politisk niveau og embedsmandsniveau. Forumet har den 29. januar 2008 påbegyndt sit arbejde og har holdt tre møder. Forumet har valgt at fokusere på fire områder:
    - 1) Socialforsikrings spørgsmål
    - 2) Problemer for erhvervslivet – særligt byggebranchen
    - 3) Finansiering af forskning og innovation, samt forskermobilitet
    - 4) Forebyggelse af nye grænsehindre i national lovgivning.Ole Stavad er udpeget som dansk repræsentant.
Der var pr. 10. juni 2008 analyseret 19 konkrete grænsehindre.
  9. *Overordnet plan for udviklingen af NORIA (Nordisk Forsknings- og Innovationsområde)* har som målsætning at styrke Nordens globale konkurrenceevne gennem en styrkelse af det Nordiske Forsknings- og Innovationsområde samt at arbejde for et fælles nordisk marked for innovation og forskning. Der er nedsat en række arbejdsgrupper på området, og NMR generalsekretær har indbudt alle større offentlige, nordiske forskningsfinansieringskilder til dialog om emnet.
  10. *Plan for at fremme højere uddannelse i Norden.* Projektet har til formål at styrke samarbejdet mellem nordiske uddannelsesinstitutioner og profilere Norden som attraktivt uddannelsessted. Det omfatter tillige implementeringen af det Nordiske Masterprogram.
  11. *Projektplan for en god oplæring for unge og voksne* har som mål at få flere unge til at fuldføre en uddannelse efter grundskolen samt at få øget viden om, hvordan læse- og skriveundervisningen for voksne bedst tilrettelægges. Der er indtil videre iværksat studier om øget gennemførelse på videregående uddannelser og effektstudier for læseundervisning for voksne.
  12. *Projektplan for udvikling og profilering af Norden som center for kreative industrier.* Der er nedsat en arbejdsgruppe, KreaNord, der skal opsamle erfaringer, koordinere mellem de nordiske lande og fremsætte anbefalinger.
  13. *Belysning af konsekvensen af klimaændringer på primærerhvervene i Norden* har til formål at generere nordisk viden om klimaændringernes effekt på udbredelse og udnyttelse af naturressourcer og fødevarerproduktion. Arbejdet ventes afsluttet med udgivelse af hovedrapport og anbefalinger.
  14. *Projektplan for harmonisering af nordiske el-markeder* skal sikre et grænseløst, mere effektivt og bæredygtigt el-marked med større grad af forsyningssikkerhed. I den forbindelse undersøges mulighederne for – og effekten for slutbrugerne – af etablering af en nordisk systemoperatør med ansvar for såvel operativ drift som systemudvikling og investeringsplanlægning. Projektet ventes afsluttet med udgangen af 2008.

c. Budgettet og budgetprioriteringerne

Generalsekretærens budgetforslag for 2009 afspejler de politiske prioriteringer i Nordisk Ministerråd, herunder specielt globaliseringsarbejdet. Rammen for 2009 ventes at udgøre 879,9 mio. kr. (i 2008 priser), svarende til rammen for 2008. Rammen for 2009 inkluderer overførslen af uforbrugte midler fra budget 2007 i overensstemmelse med nye budgetregler.

I budgetforslaget for 2009 afsættes i alt 60 mio. kr. til de 14 iværksatte og planlagte globaliseringsinitiativer. Regeringen lægger vægt på, at globaliseringsarbejdet fra og med 2009 finansieres ved egentlige omprioriteringer på Nordisk Ministerråds budget. Dette gennemføres i budgetforslaget for 2009 ved, at samarbejdsministrene fordeler finansieringen på sektorministerrådene på baggrund af en politisk prioritering. Herefter er det op til sektorministerrådene at foretage den konkrete prioritering inden for de justerede budgetrammer. Aktiviteter og projekter, der skaber størst nordisk merværdi, bør prioriteres.

Nordisk Ministerråds budgetmoderniseringsarbejde skrider i øvrigt frem i overensstemmelse med regeringens prioritet om at gøre budgettet mere forståeligt og gennemsækeligt, samt at øge muligheden for politisk prioritering af særlige områder og aktiviteter. Disse aktiviteter er vigtige for at fremtidssikre budgettet. Også her er regeringen indstillet på et tæt samarbejde med Nordisk Råd.

d. Arktisk samarbejde

Nordisk Ministerråds arktiske samarbejde har høj prioritet. Indsatsen i Arktis styres primært gennem Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram, som danner ramme om projektaktiviteterne. Ansvaret for Nordisk Ministerråds overordnede arktiske samarbejde påhviler de nordiske samarbejdsministre via de 3-årige arktiske samarbejdsprogrammer. Hertil kommer, at der i de enkelte fagministerråd gennemføres arktiske projekter med udgangspunkt i fagministerrådernes egne strategier og indsatser for det arktiske område. En i 2007 gennemført evaluering af det arktiske samarbejdsprogram for 2003 – 2005 viste, at der i perioden blev anvendt 15,9 mio. DKK indenfor samarbejdsprogrammet og 20,4 mio. kr. til fagministerrådernes arktiske projekter og aktiviteter.

Den Nordiske Samarbejdskomité har nedsat en Arktisk Sagkyndigkomité, som udelukkende beskæftiger sig med rådgivning i arktiske spørgsmål set i relation til Nordisk Ministerråd såvel som de nordiske landes deltagelse i Arktisk Råd. Sagkyndigkomitéen forestår således indstilling af projekter til det arktiske samarbejdsprogram.

Arktisk konference

Nordisk Ministerråd afholdt den 9.-11. september 2008 i Ilulissat, Grønland, konferencen »Common concern for the Arctic«. Målet med konferencen var at skabe opmærksomhed og koordinering omkring de nye udfordringer og muligheder, som er resultatet af miljømæssige, økonomiske og sociale forandringer i den arktiske region. Konferencen etablerede en oversigt over EU's arktiske politik samt EU's politiske og administrative processer for arktiske spørgsmål.

Dansk formandskab for Arktisk Råd 2009-2011

Danmark overtager formandskabet for Arktisk Råd efter Norge i april 2009. Det danske formandskabsprogram prioriterer bl.a. øget synergi mellem de regionale og internationale fora med henblik på en styrkelse af den samlede arktiske indsats. Arktiske klimaændringer og deres lokale, regionale og globale konsekvenser vil også have høj prioritet under det danske formandskab.

e. Østsamarbejdet

Østsamarbejdet koordineres primært af Nordisk Ministerråds sekretariat, og de enkelte fagministerråd leverer vigtige bidrag til samarbejdet på deres respektive områder.

Optagelsen af Estland, Letland og Litauen i EU har givet startskuddet til en reform af Nordisk

Ministerråds østsamarbejde, hvor fokus rettes mod fælles aktiviteter og deltagelse på lige fod. Med henblik på at styrke civilsamfundet i Østersøregionen blev der i efteråret 2006 lanceret et NGO-program, som støtter samarbejde mellem nordiske NGO'er og NGO'er fra de baltiske lande og Polen med henblik på at udvikle et stærkt civilsamfund i Rusland og Hviderusland.

Et særligt fokusområde for det nordiske samarbejde er den Nordlige Dimension. Aktiviteter på dette område er indarbejdet i såvel Nordisk Ministerråds som i de enkelte fagministerråds aktiviteter.

II. SEKTORAKTIVITETER

I det følgende gives en mere detaljeret beskrivelse af arbejdet indenfor de overordnede prioritetsområder og en række centrale sektorer i det nordiske samarbejde.

1. Arbejdsliv

Det nordiske samarbejde om arbejdskraftmobilitet med udveksling af erfaringer blev videreført i 2007. Arbejdsudbudet i de nordiske lande har nydt godt af østudvidelsen, idet arbejdsindvandringen fra de nye EU-lande har været et vigtigt bidrag til at sikre fortsat vækst og beskæftigelse i de nordiske lande. Analyserne peger her på værdien af bl.a. gode løn- og arbejdsvilkår i forhold til fortsat at kunne tiltrække arbejdskraft udefra under den øgede konkurrence herom.

Øresundsregionen har forudsætningerne for at blive et førende vækstcenter i Europa. En svensk-dansk arbejdsgruppe har set på udvalgte grænsehindringer og fremlagt forslag til løsninger, herunder vedrørende socialforsikringsbidrag og arbejdsløshedsforsikring for personer, der arbejder kort tid i et andet land. De to landes beskæftigelsesministre har anmodet Nordisk Ministerråd om at foretage en løbende overvågning af og sætte opmærksomhed på spørgsmålet om grænsehindringer.

Det finske formandskab arrangerede i efteråret 2007 med baggrund i EU-Kommissionens meddelelse om »Flexicurity« et nordisk symposium om »Flexicurity«. Formålet var udveksling af synspunkter på meddelelsen og drøftelse af det forestående arbejde med udarbejdelsen af »Principper for Flexicurity«. Principperne indgår fra 2008 i de nordiske EU-landes udgangspunkt for udarbejdelsen af deres beskæftigelsesstrategier.

Det svenske formandskabs sektorprogram for 2008 fokuserer bl.a. på »utanförskabet«. Trods gode konjunkturer er en stor del af den arbejdsføre befolkning nemlig fortsat uden for arbejdsmarkedet. Et forbedret arbejdsmiljø skal bidrage til at ændre på denne situation. Ministerrådet for Arbejdsliv vedtager i 2008 et nyt samarbejdsprogram for perioden 2009-2012, hvor globaliseringstemaet forventes at få en endnu højere prioritet end i indeværende program.

2. Erhverv, energi og regionalpolitik

Det nordiske samarbejde inden for erhverv, energi og regionalpolitik har omfattet en række nye aktiviteter på baggrund af det nordiske globaliseringsinitiativ.

Blandt nye opgaver inden for erhvervsområdet, kan nævnes innovationsrepræsentationer i Asien, hvor der er forslag om en model, hvor nordiske landes innovationsrepræsentationer samarbejder om konkrete projekter. Endvidere er behovet for en Nordisk Venturekapitalfond ved at blive analyseret. Endelig kan nævnes et forslag om en nordisk innovationspris.

I embedsmandskomitéen for regionalpolitik er der i samarbejde med grænseregionerne opnået enighed om et nyt regelsæt for fordeling af midler til grænseregionernes arbejde. Det er aftalt, at det nye system skal træde i kraft i 2009 samtidig med det nye regionalpolitiske program.

Den nordiske institution Nordregio har udarbejdet rapporten »The Demographic Challenge to the Nordic Countries«. Rapporten er et indspil til den videre debat om regionale strategier og muligt udviklingspotentiale i lyset af den demografiske udvikling.

Et nyt nordisk Regionalpolitisk Samarbejdsprogram for 2009-2012 blev godkendt på Ministerrådsmødet i september 2008.

I det nordiske globaliseringsinitiativ har energiområdet en central rolle. Der peges navnlig på en yderligere harmonisering af det nordiske kommercielle elmarked og investeringer i transmissionsnet mv., en forstærket indsats på forskning og innovation, herunder forskning i nye energiteknologier, fangst og lagring af CO₂ og et mere effektivt energiforbrug.

På energiministermødet i september 2008 ventes man at drøfte, om og hvordan man kan etablere en nordisk systemoperatør med ansvar for såvel operationel drift som systemudvikling og investeringsplanlægning i nordisk perspektiv.

Under indtryk af den kommende gennemførelse af EU's mål for nye energiteknologier og effektivt energiforbrug er der udarbejdet en udredning om, hvordan der evt. kan etableres fælles virkemidler til fremme af nye energiteknologier, og om der evt. kan etableres et fælles nordisk marked for sådanne teknologier.

3. Fiskeri og Havbrug, Jordbrug, Fødevarer og Skovbrug

Ministerrådet for Fiskeri og Havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug har bl.a. beskæftiget sig med spørgsmål om klimaforandringernes påvirkning af spredningen af dyresygdomme og zoonoser (dvs. sygdomme, som kan angribe både dyr og mennesker), dyrevelfærd (bl.a. koblingen dyrevelfærd og levnedsmiddelkvalitet, etik m v), bæredygtigt fiskeri (herunder bl.a. certificering, mærkning, sporbarhed mv. til sikring af bæredygtigheden). På området for mikrobiologi, dyresundhed og –velfærd er der endvidere sket en opfølgning af den strategiske plan for det nordiske veterinære beredskabssamarbejde med henblik på at effektivisere forebyggelse og bekæmpelse af eksotiske dyresygdomme. Endvidere er der igangsat et arbejde med forbedring af monitoreringsmulighederne for så vidt angår udviklingen i kostvaner, fysisk aktivitet samt overvægt og fedme i de nordiske lande samt igangsat et arbejde med at udvikle et fælles nordisk ernæringsmærke.

På skovområdet er der særligt blevet fokuseret på at afslutte opfølgning af skovministerkonferencen i Nødebo 2005. Der er således sket en afrapportering af arbejdet omkring »skovens lokale værdier«. Klimaforandringerne er vigtigt fokusemne for arbejdet, og der er igangsat arbejde om bæredygtige systemer for biobrændsel fra jord- og skovbruget. Skovforsknings-samarbejdet i form af SamNordisk Skovforskning er her en meget vigtig bidragsyder. Der er afholdt en skovministerkonference i Selfoss 19. august 2008 med temaerne skov og vand, skov og klima.

4. LIGESTILLING

Det finske formandskab fortsatte i 2007 de foregående års prioritering af temaerne Køn og Ungdom samt Køn og Magt, som led i implementeringen af samarbejdsprogrammet. På det nordiske ligestillingsministermøde den 15. oktober 2007 vedtog man som følge heraf rammene for et kommende projekt om Køn og Magt, som siden er blevet igangsat i regi af Nordisk Institut for Kundskab om Køn (NIKK).

På det nordiske ligestillingsministermøde i Estland den 28. maj 2008 vedtog man at sætte fokus på Køn og Klimaforandringer i løbet af det svenske formandskab, blandt andet ved at arrangere en konference i København ultimo 2008. Formålet med indsatsen vil være at komme med input til Nordisk Ministerråds globaliseringsprojekt såvel som anbefalinger til FN topmødet i København i 2009 om klimaforandringer.

På det nordisk-baltiske møde den 27. maj 2008 i Estland besluttede ministrene at sætte fokus på menneskehandel, vold mod kvinder og det kønsopdelte arbejdsmarked i det fremtidige samarbejde.

Den 16. oktober 2008 afholder NIKK en afslutningskonference for det fælles nordiske prostitutionsprojekt.

5. Økonomi og Finans

De overordnede målsætninger for Ministerrådet for Økonomi og Finanspolitik (MR-Finans) er at sikre en stabil og holdbar økonomisk vækst, at støtte udviklingen af den nordiske velfærdsmode samt at fremme økonomisk integration i Norden, i Østersøregionen og i EU.

Internationaliseringen af kapitalmarkederne har øget risikoen for skatteunddragelse. På den baggrund har ministerrådet iværksat et projekt om fælles nordiske forhandlinger af *informationsudvekslingsaftaler på skatteområdet* med en række tredjelande. Projektet tager udgangspunkt i OECD's arbejde mod skatteunddragelse og har resulteret i indgåelsen af bilaterale aftaler med Isle of Man i efteråret 2007. Flere aftaler ventes indgået i 2008 og 2009.

Økonomiske virkemidler i forbindelse med miljø- og klimaspørgsmål er højt prioriteret af de nordiske finansministre. Den tværsektorielle arbejdsgruppe, Miljø- og Økonomigruppen, analyserer relevante aspekter ved samspillet mellem økonomiske virkemidler og miljøeffekter. Der er bl.a. sat fokus på reduktion af personbilens CO2 udslip samt det nordiske energimarked og energipriser.

MR-Finans beskæftiger sig endvidere med *effektivisering af den offentlige sektor*. I efteråret 2007 afholdtes et seminar for nordiske eksperter på området. Herudover drøftes udviklingen af den nordiske velfærdsmode, og MR-Finans støtter bl.a. et projekt om *kontrol i de nordiske velfærdssystemer*, som ventes afsluttet i sommeren 2008. En videreudvikling af projektet med et grænseoverskridende perspektiv overvejes. Endelig behandles identifikation og analyse af *grænsehindre* løbende i MR-Finans, f.eks. i forbindelse med dobbeltbeskatning af personer og arbejdspendling.

MR-Finans undertegnede i forbindelse med Nordisk Råds session i 2007 en informationsaftale med Isle of Man som led i opfølgning af OECDs arbejde mod international skatteflugt.

6. Kultur

Kultursamarbejdets vigtigste mål i perioden 2007-2009 er at konsolidere den nye struktur, som trådte i kraft ved årsskiftet 2007.

Reformen har ændret en struktur og administration med mange permanente institutioner til et mere fleksibelt system med færre institutioner og tidsbegrænsede programmer:

- et *samlet tværsektorielt kunst- og kulturprogram*, som skal støtte udvikling,
- et *mobilitetsprogram for kunstnere og kulturarbejdere*
- et *computerspilsprogram for børn og unge*, som fremmer samarbejdet mellem spilproducenter i Norden.

Den nye institution Kulturkontakt Nord i Helsingfors understøtter programvirksomheden og er fokus- og informationspunkt i strukturen. www.kulturkontaktnord.org

Dialogen med Nordisk Råd om strukturændringen, herunder evalueringen af den, vil fortsætte i 2009.

Kulturministrene har taget initiativ til et udviklingsarbejde, så der med udgangen af 2008 kan ligge et forslag til en kulturel dimension i den nordiske globaliseringsstrategi. De overordnede temaer i det kulturelle udspil forventes at blive »kultur, erhverv og oplevelsesøkonomi« samt »Kulturel mangfoldighed og interkulturel dialog«.

Kulturministrene har fokus på formulering af satsningsområder indenfor det internationale kultursamarbejde med især Nordvestrusland samt Estland, Letland og Litauen.

7. Lovsamarbejde

Den Nordiske Embedsmandskomiteé for Lovsamarbejde (EK-Lov) besluttede i april 2008 at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal undersøge mulighederne for at styrke *politisamarbejdet* i

Norden i form af såkaldt »samtjenestegørelse« – dvs. udførelse af politiopgaver i fællesskab (f.eks. overvågning, kontrol og bevogtning mv.).

Embedsmandskomiteén for Lovsamarbejde igangsatte i april 2008 en analyse af fordele og ulemper ved fortsat opretholdelse af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges reservationer overfor del II af *FN's konvention om aftaler om internationale køb* (CISG). Reservationerne betyder, at de nævnte lande ikke er bundet af konventionens bestemmelser om bl.a. aftalers indgåelse. Analysen forventes færdiggjort omkring årets udgang.

Der er fortsat et tæt nordisk samarbejde vedrørende bekæmpelse af *organiseret kriminalitet*. Samarbejdet foregår bl.a. inden for rammerne af det nordiske politi- og toldsamarbejde (PTN) og i den såkaldte E6-gruppe, som bl.a. består af politiet i København, Malmø, Gøteborg, Stockholm, Oslo og Helsinki. Herudover samarbejdes der i Østersø Task Forcen vedrørende organiseret kriminalitet, hvor også de baltiske lande, Tyskland og Rusland deltager.

EK-Lov bad i december 2003 den nordiske strafferetsekspertgruppe om at undersøge mulighederne for at afsone straf i et andet nordisk land. Arbejdsgruppens arbejde afventer for tiden bl.a. forhandlingerne i EU af Rådets rammeafgørelse om anerkendelse af og tilsyn med betingede domme og alternative sanktioner.

8. Miljø

Der er i 2007-2008 udarbejdet et nyt miljøhandlingsprogram, der sætter rammerne for det nordiske miljøsamarbejde for perioden 2009-2012. Programmet har fokus på klima og luft, hav og kystzoner, biologisk mangfoldighed og økosystemtjenester samt bæredygtigt forbrug og produktion. Samarbejdet med EU og EØS indtager en væsentlig plads i det nordiske samarbejde.

Et af miljøhandlingsprogrammets vigtigste mål er at bruge det nordiske samarbejde til at fremme fælles nordiske interesser i EU og globalt. Som gode eksempler på en fælles nordisk indsats i forhold til EU kan nævnes den ny kemikalielovgivning REACH. Et andet godt eksempel i forhold til øvrige internationale indsatser er de nordiske landes samarbejde om at styrke den globale kemikaliestrategi (SAICM) og implementeringen af denne.

Miljøhandlingsprogrammet er målrettet implementering og konkretisering af miljødelen af den overordnede nordiske strategi for bæredygtig udvikling for 2009-2012. Denne er revideret parallelt med miljøhandlingsprogrammet. Miljøhandlingsprogrammet lægger vægt på et fortsat tværsektorielt samarbejde, herunder særligt med ministerrådet for fiskeri, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug og ministerrådet for erhverv, energi og regionalpolitik.

Det nordiske globaliseringsinitiativ er også en integreret del af det nordiske miljøsamarbejde. På klimaområdet er der etableret en særlig COP15-gruppe, der har til formål at igangsætte fælles nordiske indspil til klimaforhandlingerne, der fører op til FN's klimakonference (COP 15) i København i december 2009. Miljøsektoren vil desuden under globaliseringsinitiativet iværksætte aktiviteter, der kan bidrage til at synliggøre konsekvenserne af klimaændringerne i Arktis. Denne indsats vil blive rettet mod befolkningen generelt såvel som mod de globale beslutningstagere. Indsatsen vil blive komplementeret med en særlig arktisk strategi for det nordiske miljøsamarbejde, som de nordiske miljøministre i 2008 har besluttet at forlænge for perioden 2009-2012. Strategien fokuserer på klima og miljøgifte i Arktis. Viden om klimaændringer i Arktis og dokumentation af miljøgifte i Arktis er vigtige indsatsområder i forbindelse med implementeringen af strategien.

Der er i 2007-2008 blevet gennemført en evaluering af Svanen. En drøftelse af evalueringens anbefalinger planlægges gennemført i løbet af efteråret 2008.

9. Uddannelse og forskning

Nordplus er Nordisk Ministerråds uddannelsesprogram. Fra 2008 er der iværksat et nyt Nordplus Rammeprogram, som løber indtil 2011. Rammeprogrammet består af fire underprogrammer, som er rettet mod forskellige målgrupper fra skoler til de videregående uddannelser. Det første halvår af

2008 har været en vigtig lancerings- og igangsættelsesfase for programmet, der byder på nye muligheder for målgrupperne. Særligt har det nye underprogram Nordplus Horisontal vakt interesse. Fra 2008 omfatter Nordplus Estland, Letland og Litauen, der deltager på lige fod med de nordiske lande og de selvstyrende områder og yder national medfinansiering.

Generelt har alle rådgivningsgrupperne under embedsmandskomiteén for uddannelse og forskning fokuseret på projekter, der understøtter globaliseringsinitiativet.

Rådgivningsgruppen for højere uddannelse – Högut – har i 2007-2008 iværksat tre initiativer. *Nordic Master* programmet blev igangsat i 2007. Seks nordiske uddannelser er under udvikling, hvoraf tre forventes igangsat 1. september 2008 og tre 1. september 2009. I forlængelse heraf planlægges iværksat et projekt til kvalitetsvurdering af uddannelserne. Regeringen har lagt vægt på, at sikring af uddannelsernes nationale anerkendelse omfattes i kvalitetsvurderingen. Som en del af det nordiske globaliseringsinitiativ er der udarbejdet et *forslag til nyt nordisk projekt vedrørende fremme af højere uddannelse*. Projektet har tre hovedelementer: 1) Løfte Norden som studiested gennem konkrete profileringsindsatser; 2) Styrke Nordic Master programmet på baggrund af stor interesse fra uddannelsesinstitutionerne; 3) Styrke og udnytte synergieffekterne mellem eksisterende værktøjer inden for nordisk uddannelse og forskning. Endelig er der igangsat et nordisk projekt om en komparativ analyse af de *nordiske læreruddannelser*.

Nordisk skolesamarbejde har fokuseret på at øge andelen af unge, der får en kompetencegivende uddannelse, og at øge børns læsefærdigheder. Endvidere arbejdes der med entreprenørskab og kreativitet i grund- og ungdomsuddannelserne.

Den nordiske Gymnasieoverenskomst er i foråret 2008 ratificeret af alle lande.

Det nordiske *samarbejde om voksnes læring (SVL)* har fokuseret på kvalitetsudvikling, arbejdspladsen som læringsmiljø og på basisfærdigheder såsom forbedring af læse-, skrive- og IT-færdigheder for kortuddannede voksne.

Nordens Sprogråd (NSR) har arbejdet med at implementere Deklaration om Nordisk Sprogpolitik (Sprogdeklarationen). Nordens kanoniske tekster med titlen: »Nordisk litteratur til tjeneste« er udgivet på 9 sprog. Den danske Samarbejds- og Undervisningsminister har lagt stor vægt på den nordiske nabosprogsforståelse, og ser gerne, at der lægges flere ressourcer i tiltag, der kan fremme denne.

På *forsknings- og innovationsområdet* har det nordiske samarbejde været centreret om især to af de store satsninger under det fælles nordiske globaliseringsinitiativ dels 1) Det nordiske topforskningsinitiativ og dels 2) Etablering af fælles nordiske innovationsrepræsentationer i Asien.

På nuværende tidspunkt foreligger der et udkast til implementering af det nordiske topforskningsinitiativ: »Från Norden til Jordan«. Forslaget er et fælles nordisk forskningsprogram indenfor energi, klima og miljø. Programmet dækker hele kæden fra årsager, konsekvenser og løsninger. Topforskningsinitiativet tilstræber at integrere den bedste forskning i de nordiske lande samtidig med, at der tages hensyn til innovation, erhvervsliv og nationale interesser. Programmet blev præsenteret for de nordiske samarbejdsministre i juni 2008.

Endvidere foreligger der et udkast til en redegørelse om mulighederne for at etablere fælles nordiske innovationsrepræsentationer i Asien. Formålet med eventuelle fælles innovationsrepræsentationer er at styrke de nordiske landes adgang til den bedste og mest avancerede viden i verden. Redegørelsen om mulighederne for fælles innovationsrepræsentationer er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af nationale myndigheder med sekretariatsbistand fra NICE (Nordisk InnovationsCenter). Redegørelsen blev præsenteret for de nordiske samarbejdsministre i sommeren 2008.

10. Social og sundhed

Arbejdet med at reformere de fælles nordiske institutioner på social- og sundhedsområdet mundede i efteråret 2007 ud i en beslutning om at samle de fire sociale institutioner til én institution: Nordisk Velfærdscenter. Institutionen får hovedsæde i Stockholm og bevarer indtil den nye bestyrelse måtte beslutte noget andet afdelinger i Finland og Danmark. Den nye institution påbegynder sit virke 1. januar 2009.

I 2005 blev det besluttet at undersøge mulighederne for at etablere en fælles nordisk produktion af influenzavaccine. Efter at Danmark i 2006 udredte mulighederne for etablering af samarbejdet i form af en offentligt kontrolleret model, og Sverige ultimo 2007 udredte mulighederne for en Public Private Partnership-model, blev det på et ministerrådsmøde i januar 2008 konkluderet, at der ikke var opbakning fra samtlige nordiske lande til en offentligt kontrolleret model, da der efter svensk opfattelse ikke var forudsætninger for gå videre med et fælles, nordisk initiativ.

Den nordiske internetbaserede socialforsikringsportal (*www.nordsoc.org*) blev lanceret på Ministerrådet for Social- og Sundhedspolitik møde den 2. juni 2008. Samtlige nordiske lande har deltaget i arbejdet med opbygningen af portalen. Portalen indeholder information om de nordiske landes sociale sikringsystemer og har især interesse for borgere, der flytter bopæl, beskæftigelse eller studieland inden for Norden. Oplysninger findes på samtlige nordiske sprog.

Social- og sundhedsministrene drøftede i juni 2008, hvorledes social- og sundhedssektoren kan bidrage til globaliseringsarbejdet i Nordisk Ministerråd. Sektoren vil i første omgang fokusere på at udvikle projekter under topforskningsinitiativet. Der er fra dansk side foreslået, at der fokuseres på forskning i forebyggelse.

Social- og sundhedsministrene besluttede i 2007 at etablere Nordisk Ministerråds Styregruppe for Kvalitetsmålingsprojekter i Sundhedsvæsenet med henblik på at koordinere fire projektgrupper vedr. hhv. indikatorer for patienterfaringer, patientsikkerhed, kvalitet, og mund- og tandsundhed. De skal i perioden 2007-2010 udvikle og konsolidere fællesnordiske kvalitetsindikatorer med henblik på offentliggørelse samt sammenligning og benchmarking af kvaliteten af sundhedsvæsenets ydelser mellem de nordiske lande.

En arbejdsgruppe under den nordiske socialforsikringsgruppe vil i efteråret 2008 påbegynde et arbejde med at ændre den nordiske konvention om social sikring. Dette arbejde er nødvendiggjort af ændringer i de EU-regler, som den nordiske konvention er baseret på.

Social- og sundhedssektoren vil i 2009 og 2010 målrette sine frie projektmidler mod emnet psykiatri, herunder for at etablere netværksdannelse, erfaringsudveksling og støtte til det nationale reformarbejde inden for psykiatrien.

11. Uformelt samarbejde

Foruden det formelle nordiske samarbejde, som finder sted inde for rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, findes der et uformelt *nordisk samarbejde på de udenrigs-, forsvars-, bistands- og udenrigshandelspolitiske områder*. Samarbejdet varetages af de pågældende ressortministre. Der afholdes regelmæssige møder mellem de nordiske statsministre (se afsnittet »Ny dagsorden for det nordiske samarbejde«), som udgangspunkt to gange om året. Endvidere afholdes der koordinationsmøder mellem de nordiske EU-landes statsministre forud for møderne i Det Europæiske Råd. Endelig er der i 2008 blevet nedsat en nordisk refleksionsgruppe under ledelse af den tidligere norske udenrigsminister Stoltenberg med henblik på udarbejdelse af et studie om nordisk samarbejde om udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Studiet ventes fremlagt på nordisk udenrigsministermøde i december 2008 i København.

III. AFSLUTNING

En række af de fundamentale rammer for den nordiske velfærdsmodel udfordres i disse år af globaliseringen. For at fremtidssikre velfærdsmodellen må de nordiske regeringer agere proaktivt og følge deres befolkningers gode eksempel: At betragte globaliseringen som en mulighed og en udfordring.

De nordiske lande har mange styrkepositioner, som enten er fælles eller komplementerer hinanden. Samtidig deler de et kulturelt og værdimæssigt fællesskab samt en tradition for fredelig sameksistens, som ikke findes mange steder i verden. Dette unikke grundlag for en fælles indsats har gjort det oplagt, at de nordiske lande håndterer globaliseringen i samlet flok.

Samtidig er det vigtigt, at det nordiske samarbejde bliver mere borgerrettet og konkret. Det skal gøre de nordiske borgeres hverdag nemmere og bedre. Hvis ikke samarbejdet med tiden skal blive irrelevant – et monument over en svunden tid – skal det på en mærkbar måde give de nordiske borgere og virksomheder merværdi.

De nordiske regeringer er i færd med netop dette. På oplæg fra Nordisk Råd og beslutning fra de nordiske statsministre har Nordisk Ministerråd iværksat den nordiske globaliseringsindsats. En række konkrete initiativer er sat i gang, og andre er på vej. Der er fundet finansiering – om end ikke nok set i dansk optik.

Skal Norden klare sig godt i en globaliseret verden må der imidlertid mere til. Det stærke fokus på globalisering må bevares. Engagementet omkring globaliseringsindsatsen skal opretholdes – både på nordisk plan og i landene. Ellers ebber indsatsen ud i den svære gennemførelsesfase.

Samtidig er det vigtigt, at Nordisk Ministerråd opstiller konkrete målsætninger for globaliseringsindsatsen. De nordiske markeder skal yderligere integreres for at styrke vores virksomheders hjemmebase. Flest mulig grænsehindre skal fjernes – både til gavn for virksomheder og for borgere. Samarbejde omkring implementering af EU direktiver bør styrkes, så de implementeres så ens som muligt i de nordiske lande, så de ikke giver nye grænsehindre.

I samme lys skal selve det nordiske samarbejde ses. Det er vigtigt at skabe rammen for mere dynamik og bedre evne til at reagere på de hurtige udviklingsskift, der kan forekomme i en globaliseret verden. I den forbindelse er vores arbejdsform central. Det nordiske samarbejde skal i højere grad arbejde projektorienteret, og beslutningsstrukturene skal indrettes, så der kan reageres med rettidig omhu på de udfordringer, der opstår.

Ikke mindst på dansk foranledning har det nordiske samarbejde indenfor de seneste år gennemgået en omfattende moderniserings- og effektiviseringsproces. Det er et godt udgangspunkt – men heller ikke mere.

Det er vigtigt, at samarbejde gøres endnu mere operativt, hvis det skal kunne levere rettidige, målrettede og kraftfulde svar på de udfordringer, som en globaliseret verden frembyder. I dette lys er det ikke hensigtsmæssigt, at mødekalenderen – som det er tilfældet i dag – i udstrakt grad hæmmer samarbejdets evne til at gøre en forskel for Nordens borgere og virksomheder. Samarbejdets evne til at reagere proaktivt og operativt må styrkes.

Derfor må det nordiske samarbejdes evne til at fungere på tværs af de ressortafgrænsninger, der gælder i dag, forbedres. Selv med 11 ministerråd dækker samarbejdet ikke hele paletten af problemstillinger, det bør kunne håndtere for at kunne begå sig i en globaliseret verden. Samtidig passer mange af nutidens komplekse udfordringer ikke ind i de rammer, de enkelte ministerråd repræsenterer. Et samarbejde kan aldrig være mere effektivt end sin samarbejdskultur.

Denne nye og mere fokuserede dagsorden for det nordiske samarbejde kræver i sagens natur også økonomiske omprioriteringer. Der blev afsat 60 mio. kr. til globaliseringsaktiviteter i 2008, og et tilsvarende beløb er i budgetforslaget for 2009. Den mere målrettede indsats vil kræve væsentligt større beløb i mange år fremover. Et eksempel er projektet »Från Norden til Jorden« med et budget

på 5 mia. kr. De beløb kan kun findes ved at skære ned på andre aktiviteter eller helt fjerne dem. Denne omprioritering er regeringen indstillet på at gennemføre. Flere af de øvrige lande synes at være i færd med det samme.

Der findes aktiviteter, som på et tidspunkt er bragt ind under nordisk ministerråds regi, og som finansieres af Ministerrådet. Det betyder dog ikke, at de fortsat nødvendigvis skal finansieres af det formelle nordiske samarbejde. Der er også aktiviteter, som tiden er løbet fra, eller som varetages i andre sammenhænge. Det vil derfor være nødvendigt at vurdere, om de enkelte aktiviteter på budgettet hører hjemme i det formelle nordiske samarbejde i lyset af den ændrede nordiske dagsorden. I denne vurdering ligger ikke nødvendigvis en bedømmelse af projekternes værdi. Det er i stedet et spørgsmål om, hvorvidt projekterne tilfører det nordiske samarbejde merværdi.

Det er helt afgørende, at der er politisk vilje til at fokusere indsatsen og gennemføre vanskelige beslutninger, hvis det nordiske samarbejde skal have gennemslagskraft. Derfor er det centralt, at de nordiske aktiviteter i højere grad end nu koordineres med nationale tiltag og ikke mindst med aktiviteterne i EU. Potentialet for samtænkning og samarbejde må udnyttes til det yderste.

Regeringen har et højt ambitionsniveau for det nordiske samarbejde. Den lægger stor vægt på, at samarbejdet får konkret indhold, og der skabes resultater til gavn for nordens borgere.

Hermed slutter redegørelsen.
